

2023 Rustoordstraat, Knokke-heist

Dieter Verwerft, Femke Germonpré, Frederik Roelens en
Jari Hinsch Mikkelsen

2023 Rustoordstraat, Knokke-Heist: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)

Opdrachtgever: AGSO Knokke-Heist
't Wallekje 104 Bus 101 (Zone E), 8300 Knokke Heist

Auteurs: Dieter Verwerft, Femke Germonpré, Jari Hinsch Mikkelsen en Frederik Roelens

Uitvoerder: Raakvlak
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge

© Raakvlak, september 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak Archeologisch Onderzoek.

Inhoud

Deel 1: Bureauonderzoek

1	Administratieve gegevens	5
2	Inleiding	6
3	Onderzoeksopdracht	7
3.1	Vraagstelling	7
3.2	Werkwijze	7
4	Assessmentrapport	8
4.1	Bodemkundige en landschappelijke situering	8
4.2	Historische situering van de streek	12
4.3	Historische situering van het projectgebied	12
4.4	Historisch-cartografische situering	15
4.5	Archeologische voorkennis	20
4.6	Gaafheid van het terrein: verstoringen	21
5	Besluit	22

Deel 2: Algemeen besluit

6	Synthese	24
7	Afweging noodzaak verder onderzoek	24
8	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek	25
9	Samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek	25
10	Bibliografie	26
11	Bijlagen	27

KI-23RU	2023G139	plan 1	30-8-2023
---------	----------	--------	-----------

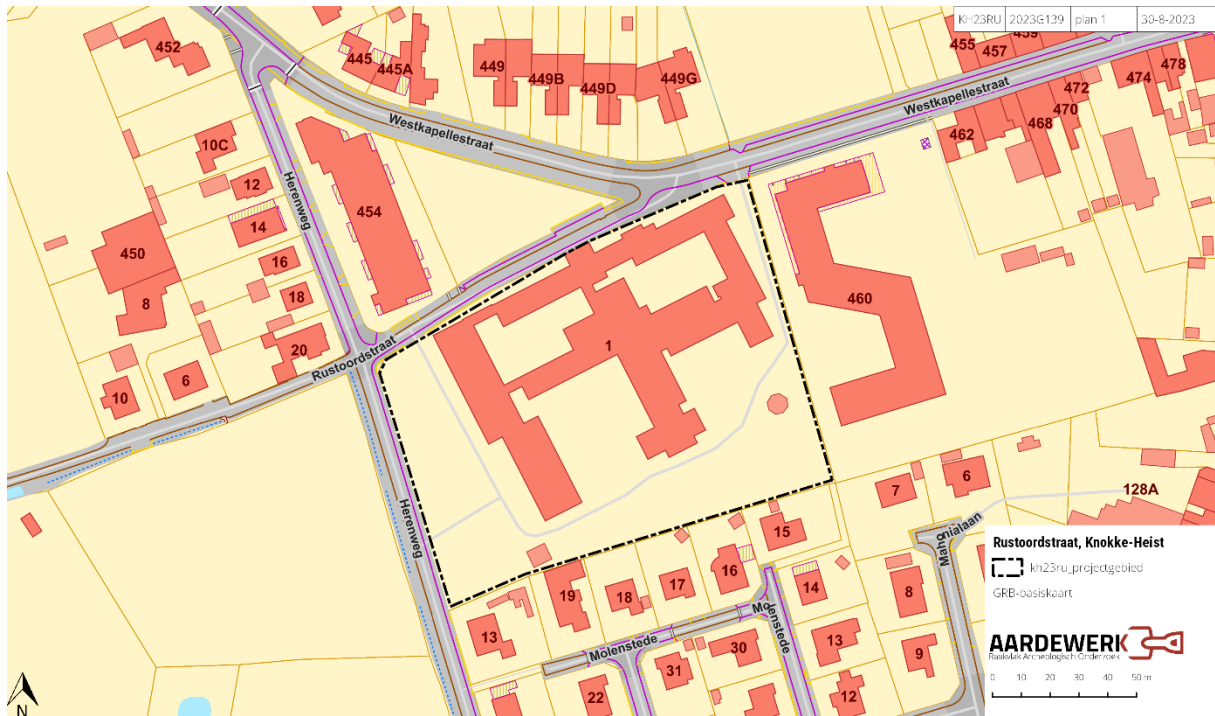
Rustoordstraat, Knokke-Heist

kh23ru_projectlocatie

GRB-basiskaart

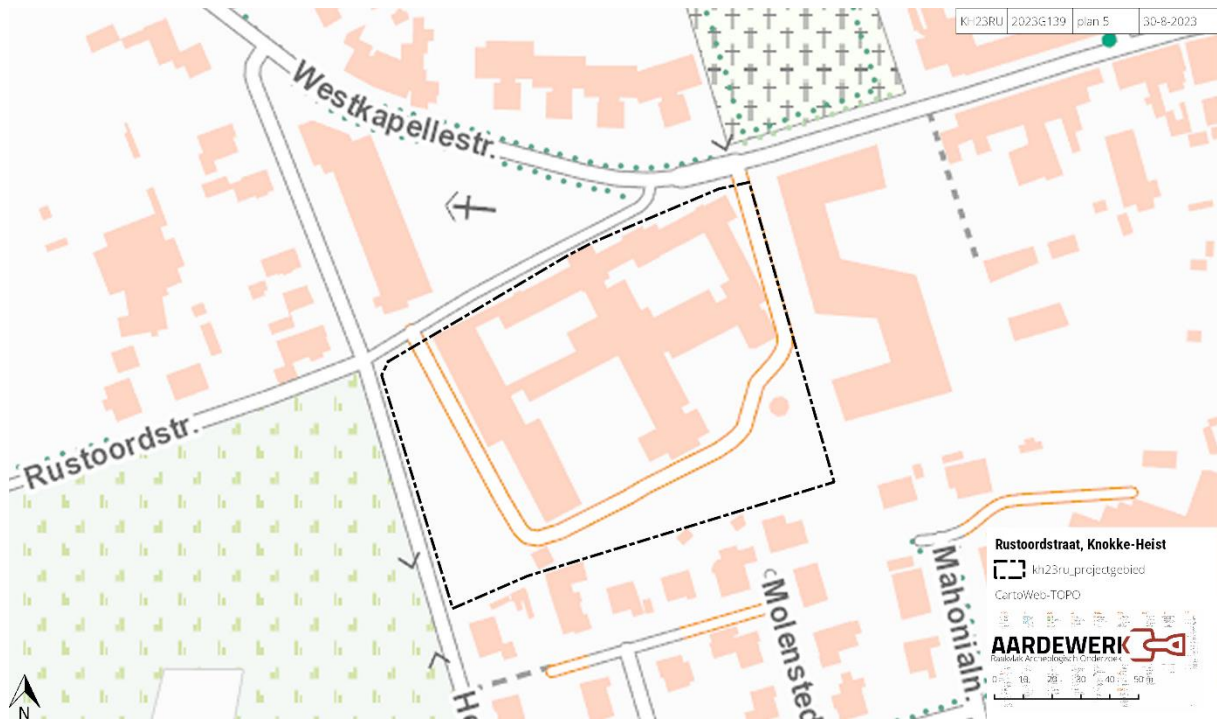
Figuur 1: Situering van het projectgebied (AGIV)

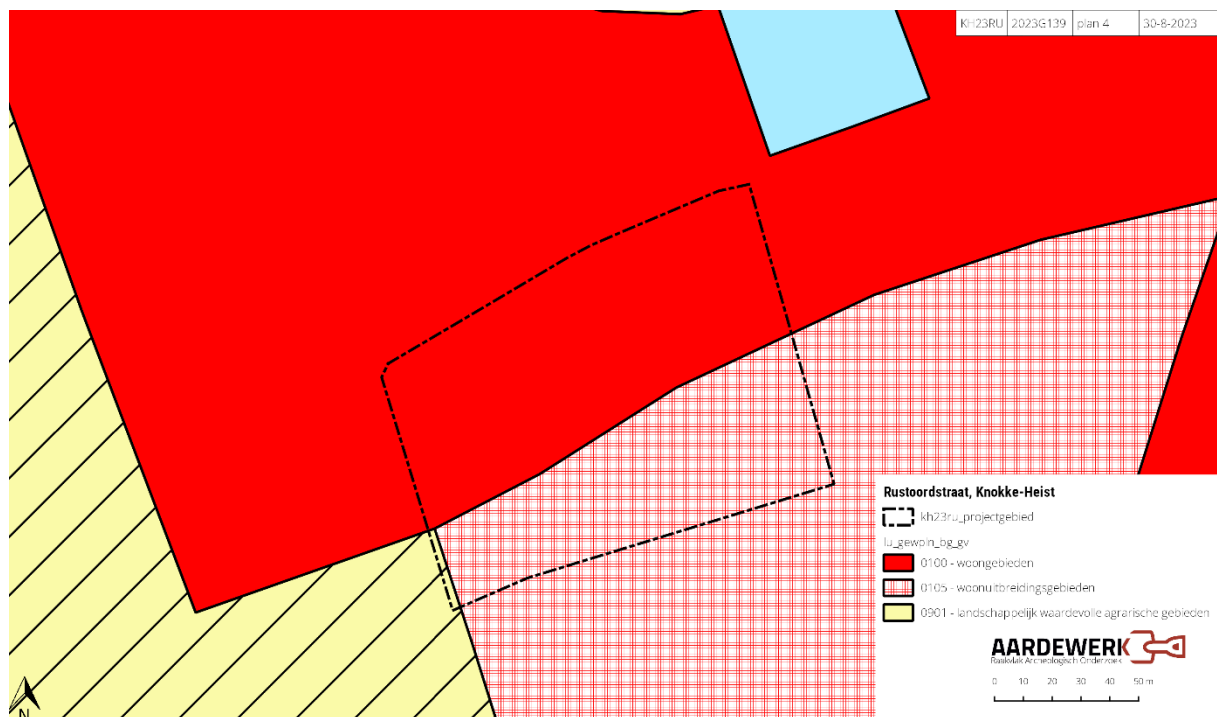
Figuur 2: Het projectgebied op het Grootchalig Referentiebestand (AGIV)

Figuur 3: Het projectgebied op de orthofoto uit 2021 (AGIV)

Figuur 4: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart: 1/10 000 (AGIV)

Figuur 5: Het projectgebied op het gewestplan (AGIV)

Deel 1: Bureauonderzoek

---

1 Administratieve gegevens

Rustoordstraat, Knokke-Heist

Projectcode bureauonderzoek:	2023G139
Naam aanvrager:	Dieter Verwerft
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00103
Naam site:	2023 Rustoordstraat, Knokke-Heist KH23RU

Titel: 2023 Rustoordstraat, Knokke-Heist: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)

Opdrachtgever: AGSO Knokke-Heist, 't Walletje 104 Bus 101 (Zone E), 8300 Knokke Heist

Uitvoerder: Raakvlak

Auteurs: Dieter Verwerft, Femke Germonpré, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Rustoordstraat 1, 8300 Knokke-Heist

Bounding box:

75292.86589083696890157 223219.47685647822800092, 75365.12694941335939802 223260.92609312356216833,
75422.71571183210471645 223283.66815216792747378, 75452.0603041473950725 223178.02761983289383352,
75319.27602392072731163 223134.01073135997285135, 75292.86589083696890157 223219.47685647822800092

Naam site: Rustoordstraat, Knokke-Heist; afkorting: KH23RU

Kadaster: Knokke-Heist/Westkapelle, Afdeling 10, sectie E, nummers 300P

Relevante termen thesauri Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek

Periode: september 2023

Archeologische verwachting: onduidelijk

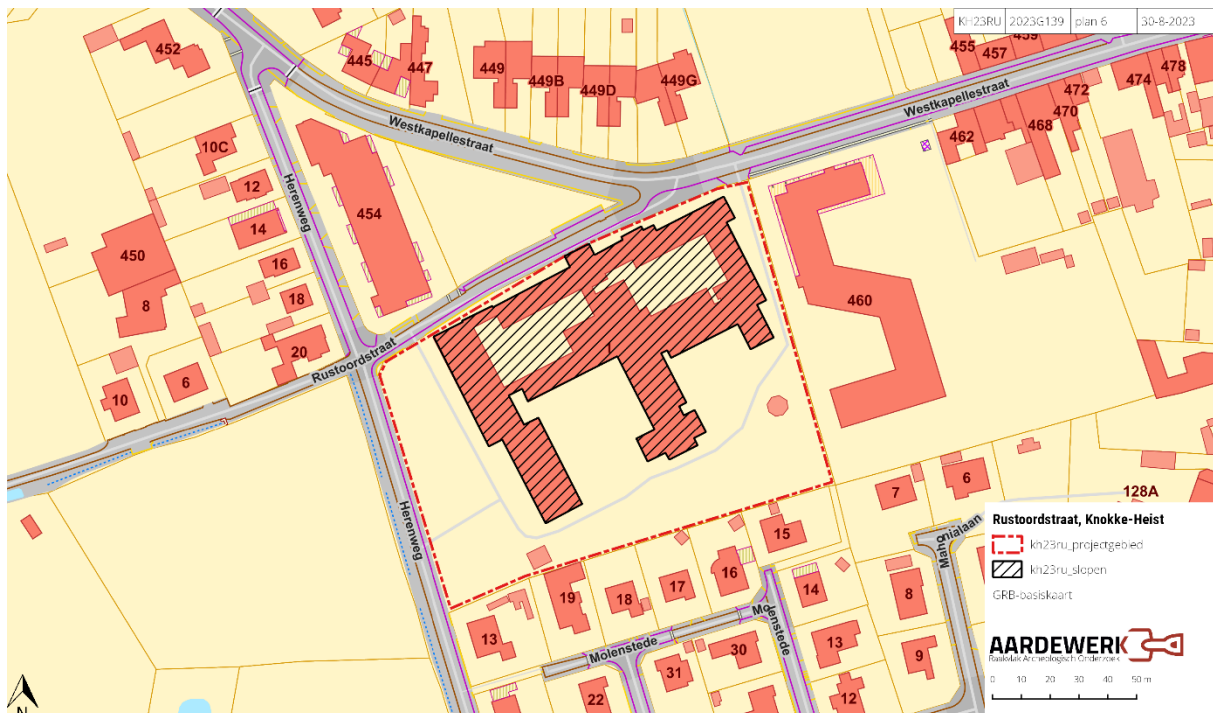
Aanleiding van het onderzoek: sloop

2 Inleiding

AGSO Knokke-Heist plant de sloop van het woonzorgcentrum Onze-Lieve-Vrouw-van Troost in de Rustoordstraat in Westkapelle (Knokke-Heist). Momenteel zijn er nog geen concrete toekomstplannen voor het terrein. Een eerste stap is het slopen van het gebouw om leegstand en verkrotting te voorkomen. In de toekomst zullen hier mogelijk woningen of kleine meergezinswoningen gebouwd worden, met eventueel een ondergrondse parking. Deze plannen zijn echter niet concreet. Het betreft een projectgebied van ongeveer 1,4 ha.

Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt de bouwheer samen met Aardewerk (Raakvlak). Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Deze onderzoeken resulteren in een archeologienota.

Het terrein is momenteel in gebruik als woonzorgcentrum. Het onderzoeksterrein ligt in Westkapelle langs de Rustoordstraat, net buiten de dorpskern. Het perceel is groter dan 3000 m² en de effectieve ingreep in de bodem is groter dan 1000 m², waardoor de drempelwaarden opgenomen in het Onroerendergoeddecreet overschreden worden. Het gewestplan beschouwt het projectgebied als 'woongebieden' (0100), 'woonuitbreidingsgebieden' (0105) en 'landschappelijk waardevolle agrarische gebieden' (0901). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een gebied waar geen archeologie verwacht wordt of in een beschermde archeologische site. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

Figuur 6: Het ontwerpplan

3 Onderzoeksopdracht

3.1 Vraagstelling

De voornaamste vraagstelling bij de werken: bestaat de kans dat de geplande bodemingreep archeologisch erfgoed beschadigt. Met andere woorden: is een archeologische opvolging (om dit erfgoed in kaart te brengen) noodzakelijk.

Volgende onderzoeksvragen staan hierbij centraal:

- Welke aanwijzingen bieden historische bronnen over het aanwezige archeologische erfgoed?
- Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?

3.2 Werkwijze

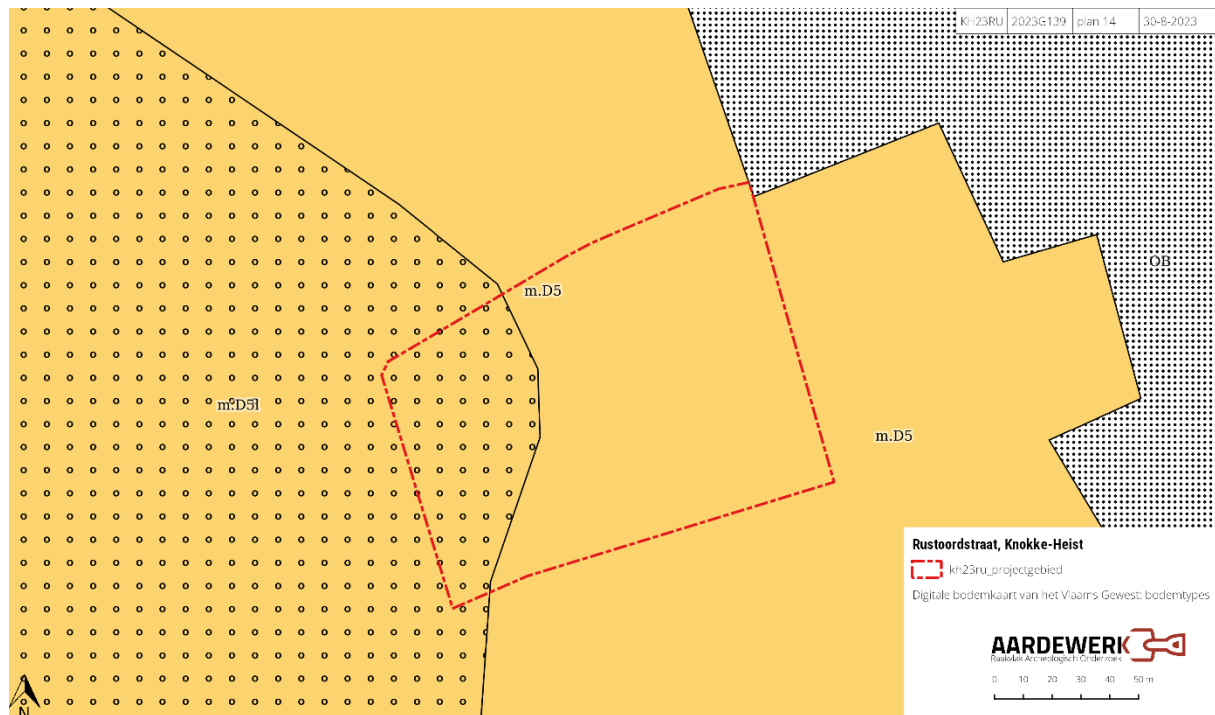
Het projectgebied ligt in een zone die gekenmerkt is door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht verleend aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik in en rond het gebied. De aard van de werken is afgewogen tegenover de beschikbare kennis van het projectgebied op archeologisch, historisch en landschappelijk vlak.

Het kaartmateriaal wordt aangemaakt in een GIS-omgeving (Quantum GIS) en de lijsten zijn verwerkt met het Microsoft Office pakket. Het projectgebied wordt geprojecteerd ten opzichte van verschillende kaartlagen. De aard- en bodemkundige gegevens zijn geraadpleegd via de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). Historische kaarten zijn opgezocht via geopunt.be. Op basis van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) wordt het archeologisch kader geschetst. Aansluitend werden een aantal referentiewerken geraadpleegd in diverse bibliotheken.

De onderzoeksstrategie wijkt niet af van de Code Goede Praktijk.

Het terrein is momenteel bebouwd en grotendeels verhard. Een veldprospectie of een landschappelijk bodemonderzoek zijn niet mogelijk.

Het bureauonderzoek heeft de code 2022G139.

Figuur 7: Het onderzoeksgebied op de bodemkaart (dov.vlaanderen.be)

4 Assessmentrapport

4.1 Bodemkundige en landschappelijke situering

Het onderzoeksgebied bevindt zich in de oostelijke kustvlakte, zo'n 4,5 km van de kustlijn. In dit gebied zijn de afzettingen relatief jong, een gevolg van de dynamiek van het kustlandschap vanaf het einde van de laatste ijstijd.

De quartair-geologische kaart toont op deze plek holocene en/of tardiglaciale getijdenafzettingen bovenop de pleistocene sequentie (13c). Het gaat hier om de Formatie van Vlaanderen, bestaande uit grof zand uit getijdengeulen, fijn wadzand en klei uit getijdenafzettingen met veenhorizonten. Hieronder gaan de sedimenten terug tot fluviatiele afzettingen uit de laatste ijstijd. Deze afzettingen worden aangeduid als de Formatie van Rozebeke, Kruishoutem, Meulebeke, Melle, Adegem, Oostwinkel, Eeklo, Oostende en Herzele en omvatten alle fluviatiele afzettingen in het Schelde- en Ijzerbekken.

Op tertiair niveau komt in het grootste deel van het projectgebied de Formatie van Maldegem voor, specifiek het Lid van Ursel, waarin marien zand en glauconiethoudende klei uit het laat-Eoceen elkaar afwisselen. In het noordelijke uiteinde van het terrein, ter hoogte van Villa Dora, komt de Formatie van Maldegem met het lid van Onderdale voor, met donkergrijs tot grijsgroen fijn zand, met pyriet en glauconiet en glimmerhoudend. Door de relatief jonge leeftijd van de afzettingen zijn de tertiaire formaties hier echter minder van belang voor het archeologisch onderzoek.

De complexe landschapsgenese wordt hieronder beknopt weergegeven (gebaseerd op Baeteman, 2011 en Hillewaert, 2019).

Door de opwarming van het klimaat en de stijging van de zeespiegel vanaf 10 000 voor het begin van onze jaartelling kan de zee de pleistocene dekzanden binnendringen en vormt zich een wadgebied met getijdenwerking. Meer landinwaarts ontstaat een overgangszone waarin veen vormt. De getijdenwerking heeft in dit oostelijke deel van de kustvlakte aanvankelijk nog niet zoveel invloed omdat de dekzanden hier relatief hoog liggen. Het hele waddensysteem bevindt zich dan ook nog enkele kilometers zeewaarts, terwijl in de huidige oostelijke kustvlakte een systeem van beken en rivieren ontwikkelt. Naarmate de zeespiegel blijft stijgen verplaatst de invloed van de zee zich echter steeds meer landinwaarts, waardoor ook in de oostelijke kustpolders een wadgebied met getijdenwerking voorkomt. Met deze invloed van de zee begint de Formatie van Vlaanderen te vormen in de oostelijke kustpolders. Rond 5000 voor het begin van onze jaartelling is het hele gebied rond het huidige Knokke-Heist een uitgestrekt schorrenlandschap.

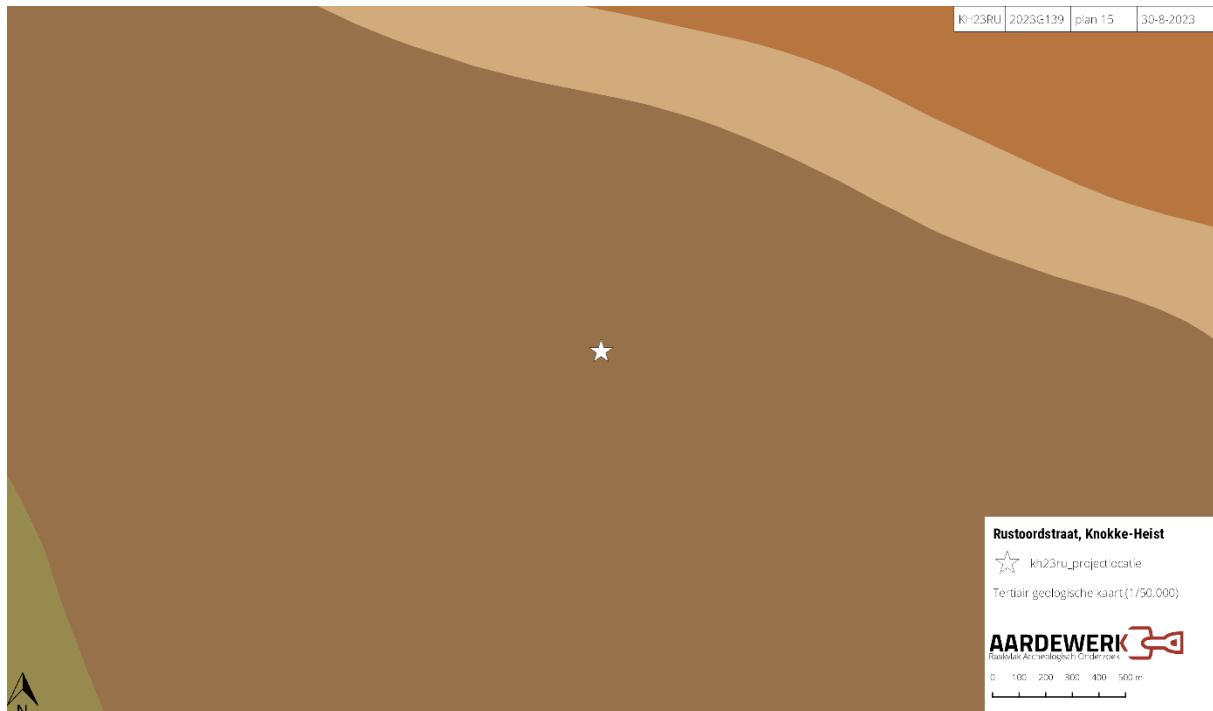
Omstreeks 3500 voor het begin van onze jaartelling vertraagt de zeespiegelstijging, waardoor delen van het getijdenlandschap dichtgeslibd raken. De kustvlakte wordt door een gestabiliseerde kustbarrière grotendeels afgesloten van de zee en evolueert daarop naar een kustveenmoeras. Nog voor het begin van onze jaartelling stopt het dikke veenpakket met groeien en komt de zee opnieuw het land binnen via zeegaten en getijdengeulen. Een nieuwe periode van kusterosie begint. Bij vloed stroomt het zeewater landinwaarts via de grote getijdengeulen. Door de relatief hoge snelheid worden hierin hoofdzakelijk zandige sedimenten afgezet. Bij eb vloeit het water geleidelijk terug naar de zee via kleinere krekken, waardoor hierin hoofdzakelijk slib en klei wordt afgezet. Dit netwerk van geulen breidt zich sterk uit omdat het veen langs de randen van de geulen erodeert. Hierdoor ontwatert het veen, waardoor het inklinkt en verder overstromd raakt. Rond 300 is het gebied opnieuw geëvolueerd tot overheersend getijdenlandschap. Ook het gebied tussen Heist en Cadzand (*Sincfal* of Zinkval genoemd) ondervindt sterke invloed hiervan: dit gedeelte van de kust verbrokkelde tot kleine en grote eilanden.

Vanaf 550-750 ontstaat een nieuw evenwicht in het systeem. Geulen verleggen zich vanaf dan zijwaarts, wat zorgt voor het herwerken van de bovenste sedimenten van de geulen en de wadden. Het gebied dat tijdens de eerste eeuwen van onze jaartelling onder invloed staat van de zee moet dus gezien worden als een dynamisch landschap. Tegen 1000 was de oostelijke kustvlakte grotendeels verland en hoog opgeslibd tot schorren. Alleen in de directe omgeving van zeegaten bleef een wadlandschap bestaan.

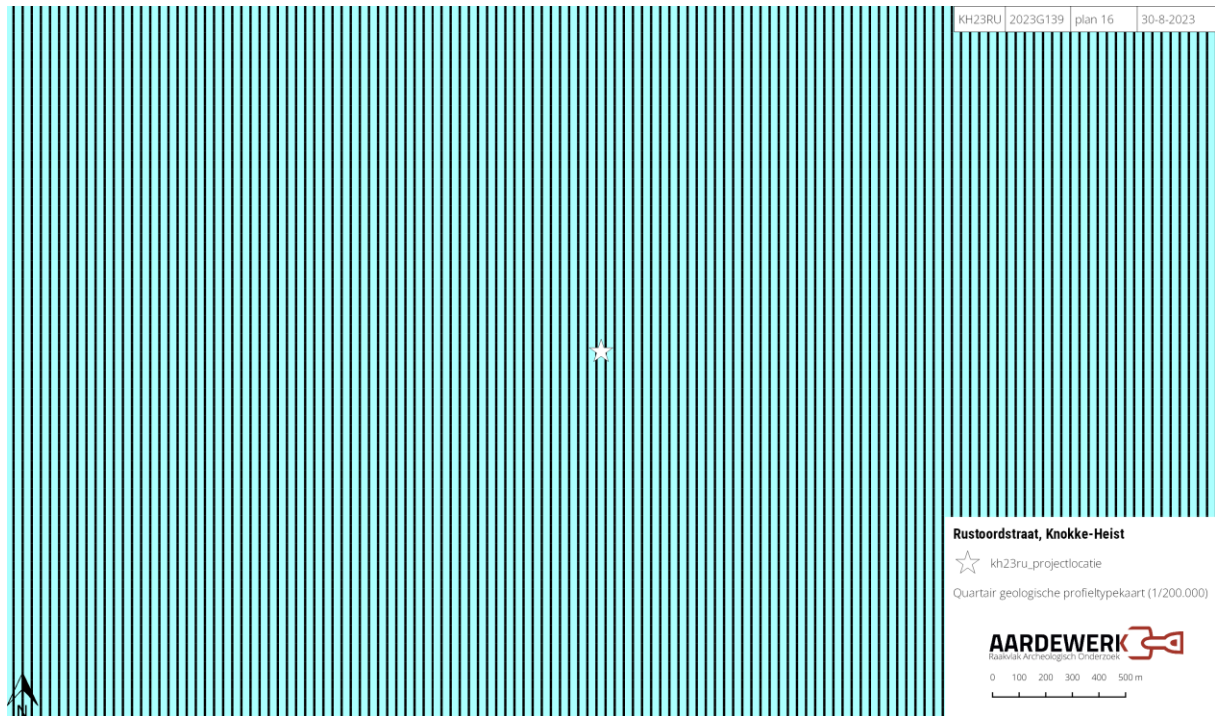
De bodem in het studiegebied wordt op de bodemkaart aangeduid als een m.D5I bodem. Dit bodemtype wordt omschreven als overdekte kreekruggronden (D) in de middellandpolders (m) waar Middelland materiaal over Oudland kreekrugmateriaal voorkomt en lichte klei op klei die tussen 60 en 100 cm diepte overgaat tot lichter materiaal. De naam kreekrug is gebaseerd op een intussen weerlegde interpretatie van het microreliëf en past in de interpretatie van de vorming van de kustvlakte volgens de Duinkerken transgressies. Een correctere benaming, die past binnen de huidige interpretatie van de landschapsgenese, is "geulruggrond", waar slibhoudend zand tot klei overgaat naar lichter materiaal in de diepte door het geleidelijk dichtslibben van een getijdengeul. Eenvoudiger gezegd gaat het om een matig complexe bodem met zeker 3 verschillende materialen in

verschillende periodes afgezet door de zee (vroeger gekend als Middelland). Deze afzettingen liggen vandaag hoger in het landschap door het inklinken van het omliggende veen.

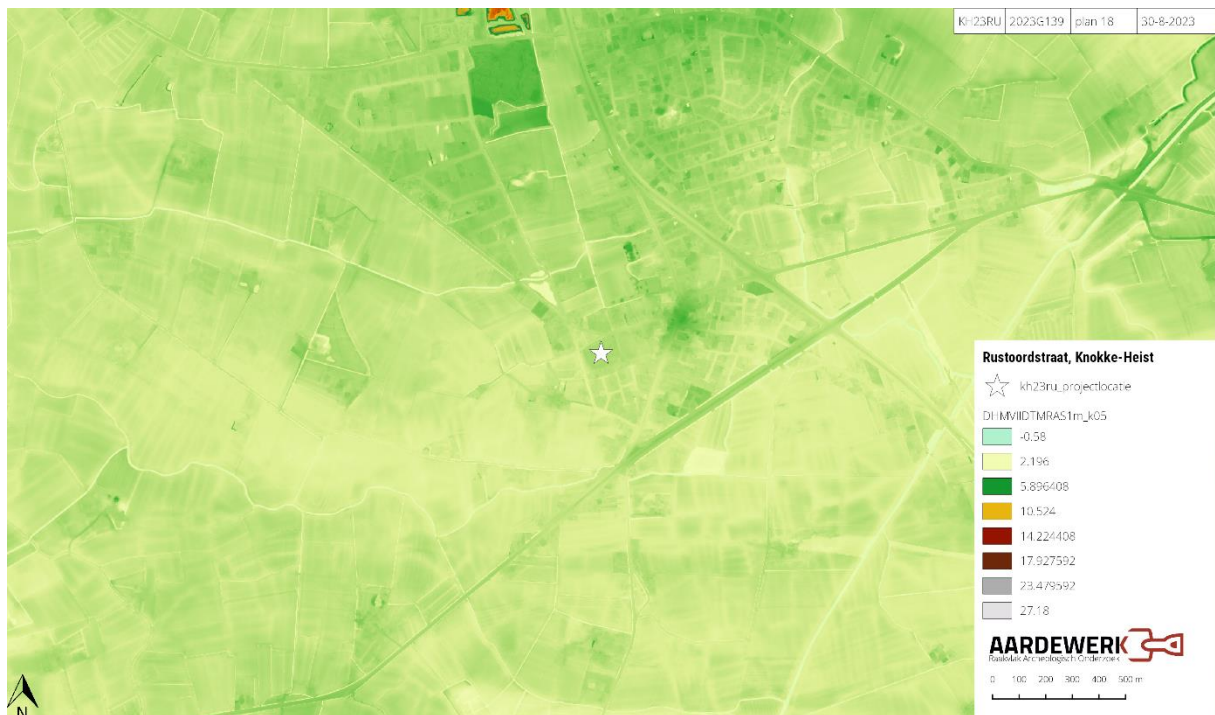
Het landschap in Westkapelle is vrij vlak. Het dorp is gesticht op een verzande geul en ligt daardoor hoger in het omringende polderlandschap. Dit is duidelijk te zien op het Digitaal Hoogtemodel. De hoogteverschillen binnen het projectgebied zijn minimaal, tussen 3,5 m TAW en 3,7 m TAW. Het reliëf binnen het projectgebied is volledig antropogeen. Op basis van het hoogteprofiel, doorheen het onderzoeksgebied en de n het westen aangrenzende, minder verstoorde gronden, is het terrein 0,5 m opgehoogd.

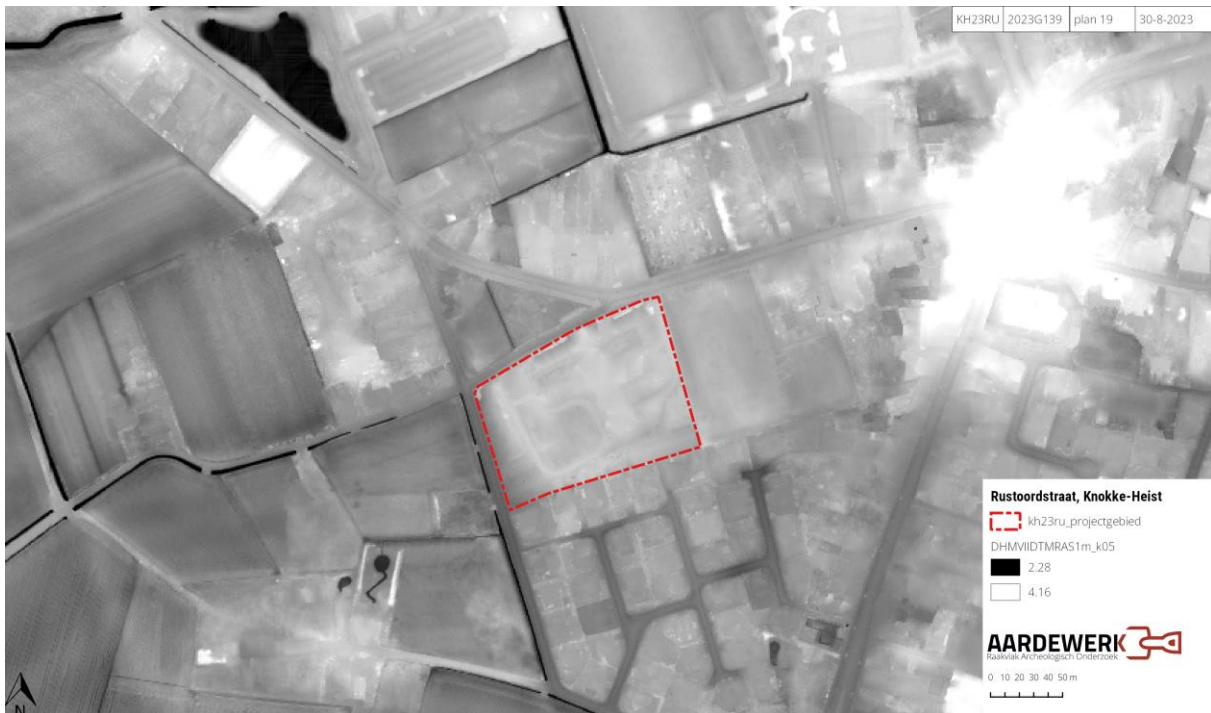
Figuur 8: Het projectgebied op de Tertiair geologische kaart (dov.vlaanderen.be)

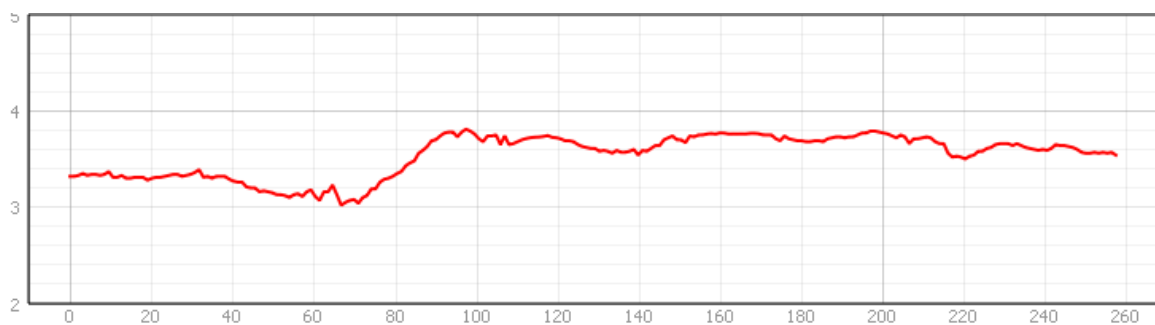
Figuur 9: Het projectgebied op de Quartair geologische kaart (dov.vlaanderen.be)

Figuur 10: Het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (overheid.vlaanderen.be)

Figuur 11: Het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (overheid.vlaanderen.be)

Figuur 12: Hoogteprofiel, dwars door het terrein en de aanpalende percelen in zuidwest-noordoostelijke richting

4.2 Historische situering van de streek

De geschiedenis van Knokke-Heist kan onmogelijk los gezien worden van de evolutie van het kustlandschap doorheen de tijd. Zoals vermeld in de landschappelijke situering bestaat het gebied aan het einde van de Romeinse tijd uit een overheersend, maar ondiep getijdenlandschap. Hierdoor is het gebied moeilijk toegankelijk of bewoonbaar. De menselijke aanwezigheid situeert zich in deze periode dan ook hoofdzakelijk op de hoger gelegen dekzandrug. Eventuele oudere archeologische sporen en vindplaatsen in de kustvlakte zijn veelal weggespoeld door de zee (Hillewaert, 2019).

Omstreeks de 9e eeuw is het gebied ten noordoosten van Brugge, dat voorheen onder invloed van de Zinkval staat, relatief droog (gebaseerd op Roelens, 2016). Daarna volgt een eeuwenlang proces van (her)beweidning met schapenkuddes, ontsluiting (met schapenwegen en vluchtheuvels), inpoldering en bewoning in de kustvlakte. In de 9e en 10e eeuw worden de Gentele- of Blankenbergse Dijk en de Zidelingedijk aangelegd, evenals de opgehoogde zandweg die de twee dijken verbindt, de zogenaamde Evendijk. Het grondgebied buiten het bedijkte gebied blijft

schorrenland, maar raakt wel bevolkt met herders en schapenkuddes die tijdens hoge vloed beschermd worden door opgeworpen vluchtheuvels, onder meer de Ruggen.

Gedurende de 11e eeuw wordt het buitendijkse schorregebied vanaf de Evendijk in een halve cirkelbeweging verder ingedijkt. In het schorregebied binnen die dijk worden woonkernen uitgebouwd, onder meer Koudekerke (de voorloper van Heist), Ramskapelle en Westkapelle. Het projectgebied, ten zuiden van de Evendijk is vanaf de 11e eeuw definitief ingepolderd. De terp Westkapelle (circa 1 kilometer binnen de Kalvekeetdijk) ontwikkelt zich tot permanente woonkern van schaapherders en boeren. De bestaande schapenwegels worden uitgebouwd; schapenstallen worden volwaardige hoeven.

Westkapelle wordt in 1235 erkend als onafhankelijke parochie. De twee voorgaande eeuwen is het dorp als hulpparochie van Oostkerke enkel voorzien van een kapel. Het dorp groeit en bloeit en heeft nood aan een eigen kerk. De huidige Sint-Niklaaskerk is in essentie een gotische kerk uit de 13de eeuw. Deze kerk kent een bewogen geschiedenis. De kerktoren wordt verschillende malen vernield, een laatste keer tijdens een hevige brand in 2013.

4.3 Historische situering van het projectgebied

Het woonzorgcentrum Onze-Lieve-Vrouw van Troost, gelegen in de Rustoordstraat, vroeger bekend als de Moriaanstraat, in Westkapelle, heeft een rijke en bewogen geschiedenis die zijn wortels vindt in de late 19e eeuw (Inventaris Onroerend Erfgoed ID: 58495). In 1889 namen de Zusters van de Heilige Vincentius a Paulo uit Kortemark het initiatief om een ouderlingentehuis op te richten. Ze kozen daarvoor de oude vrije school in de Moriaanstraat als geschikte locatie.

Het complex werd tijdens de Tweede Wereldoorlog bijna volledig verwoest. Het duurde tot 1955 voordat er plannen werden gemaakt voor een heropricting. Deze taak werd opgenomen door de Zusters van Liefde uit Kortemark. Het resultaat was een gebouw dat kenmerkend is voor die tijd: een gele baksteenbouw met gestileerde regionalistische inslag, zichtbaar in elementen zoals tuit- en puntgevels, verfraaid met aandaken en vlechtingen.

In 1976 kocht het gemeentebestuur van Knokke-Heist het volledige complex. Tussen 1988 en 1995 werd geïnvesteerd in de renovatie en uitbreiding van het complex. Op de hoek van de Rustoordstraat en de Herenweg stond vanaf de 17e eeuw een Mariakapel die in 1978 gebouwd is ter vervanging van de kapel die in 1942 vernield werd. Tijdens deze werkzaamheden werd besloten die kapel, die ooit deel uitmaakte van het rustoord, af te breken.

Figuur 13: Zicht op het woonzorgcentrum in zuidwestelijke richting

4.4 Historisch-cartografische situering

Het projectgebied bevindt zich ten westen van de historische dorpskern van Westkapelle. Op de kaart van het Brugse Vrije, door Pieter Pourbus (1561-1571) ligt het projectgebied in een relatief dicht bewoond landschap. De bewoning in de streek concentreert zich rond de kerk van Westkapelle en langs de wegen. De Rustoordstraat en Herenweg staan duidelijk afgebeeld. Binnen het projectgebied staat geen bewoning afgebeeld.

De kaart van Frickx biedt geen bijkomende informatie. De Kabinetskaart van Ferraris (1777) toont een, in hoofdzaak, vrij gesloten landbouwlandschap met hier en daar verspreide hoeves met weiland en boomgaarden. Ter hoogte van het projectgebied zijn hoofdzakelijk omzoomde akkers weergegeven. In het projectgebied is geen bewoning afgebeeld. De Rustoordstraat en de Herenweg zijn nog steeds duidelijk zichtbaar. Dat hier voornamelijk akkers voorkomen is een weerspiegeling van de landschappelijke ligging, bovenop recente mariene afzettingen. Deze bodem is goed geschikt voor de teelt van de gewassen. De gebieden met intact bewaarde veensequenties zijn beter geschikt als permanente weide.

De Atlas der Buurtwegen (1840), de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) en de kadasterkaart van Popp (1842-1879) tonen een zo goed als onveranderde situatie. Op de hoek van de Rustoordstraat en de Herenweg staat een kapel afgebeeld.

Op een Britse loopgravenkaart uit 1918 en een militaire kaart uit 1941 is binnen het projectgebied en de directe omgeving geen oorlogsinfrastructuur afgebeeld.

Op de orthofoto's uit 1971 en 1979-1990 is de uitbreiding van Westkapelle duidelijk. Op de opeenvolgende orthofoto's is de bouw en nadien uitbreiding van het woonzorgcentrum zichtbaar.

Figuur 14: Uitsnede uit het zogenaamde 'geschilderd plan van Brugge, gedateerd 1537-1556. (bron: Kaartdata Musea Brugge)

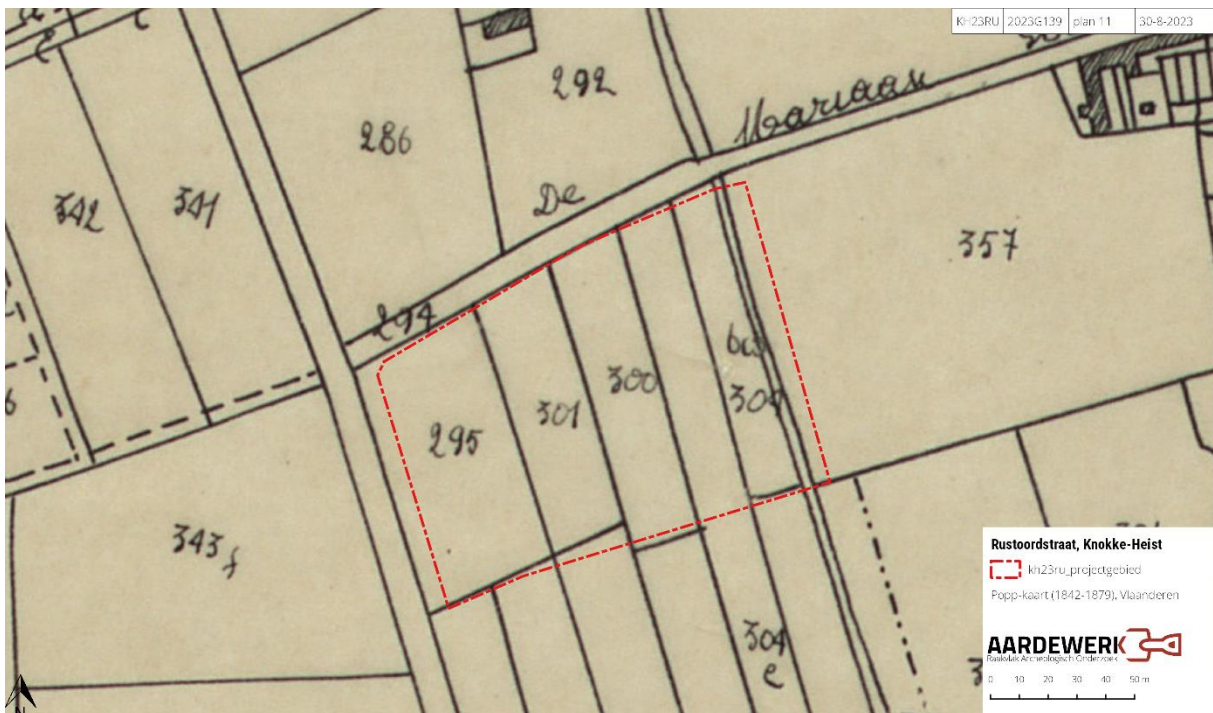
Figuur 15: Het projectgebied op de Kabinetskaart van Ferraris (1777) (agiv)

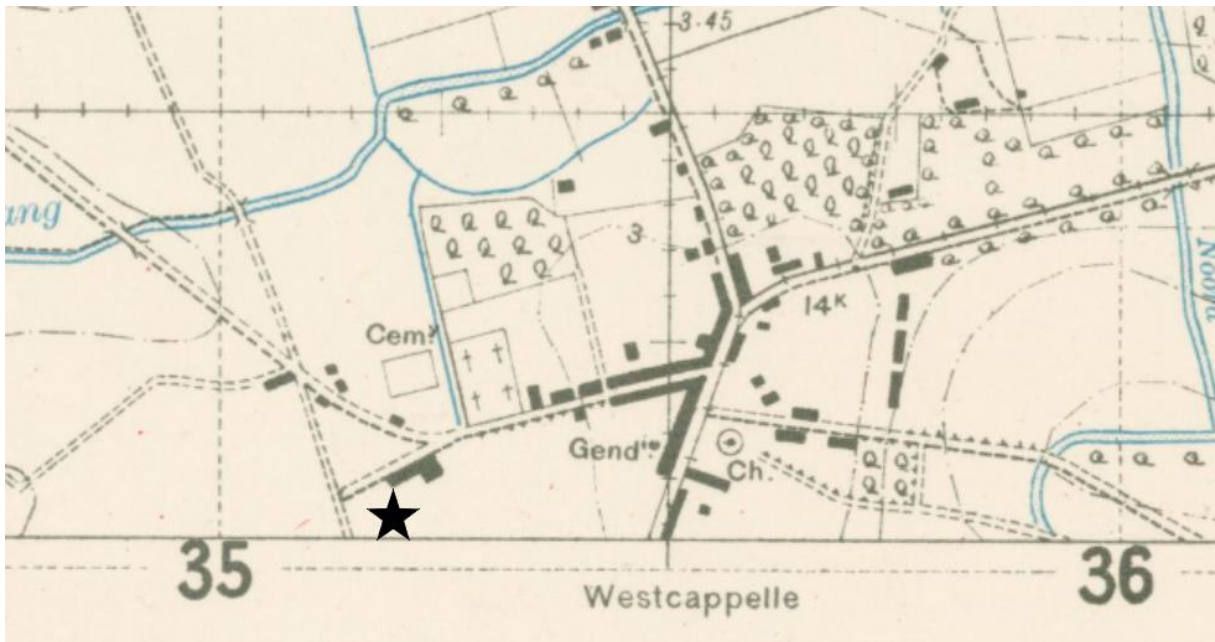
Figuur 16 Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1840) (agiv)

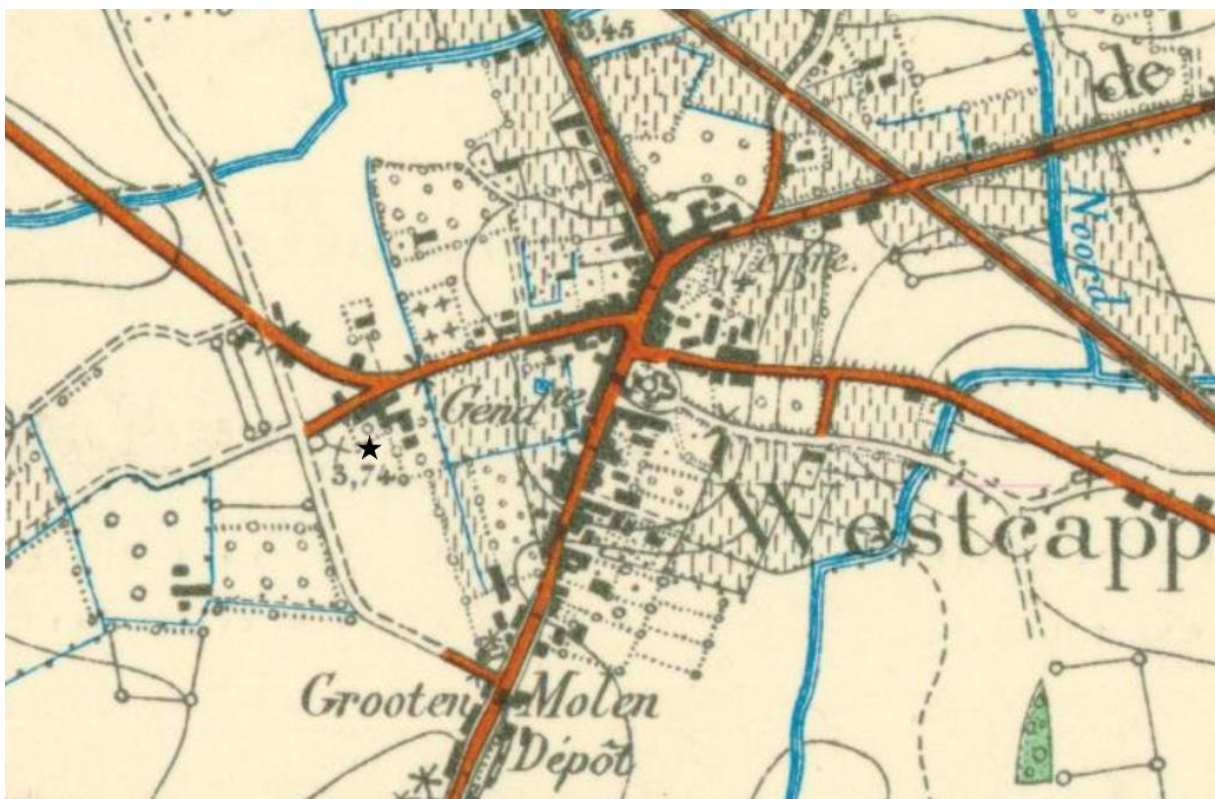
Figuur 17: Het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (1846-1854) (agiv)

Figuur 18: : Het projectgebied op de Popp-kaart (1842-1879) (agiv)

Figuur 19: Het projectgebied op een Britse loopgravenkaart uit 1918 (National Library of Scotland)

Figuur 20: Het projectgebied op een militaire kaart uit 1941 (cartesius.be)

Figuur 21: Het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (agiv)

Figuur 22: Het projectgebied op een orthofoto uit 1979-1990 (agiv)

4.5 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt acht locaties in de directe omgeving van het onderzoeksterrein (binnen een straal van 500 m).

- 165221 Ziekenhuis proefonderzoek, laatmiddeleeuwse grachten
- 71688 Evendijk 12e eeuwse dijk
- 72262 Pottenburg verdwenen hoeve
- 71694 Hof ten Poele site met walgracht
- 71706 Herenweg 11e eeuwse weg
- 151186 't Wallekje proefonderzoek, laatmiddeleeuwse grachten en kuilen
- 72260 Priestrage site met walgracht
- 71734 Verbrande molen verdwenen molen

Binnen het plangebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de directe omgeving van het projectgebied zijn verschillende archeologienota's gemeld (binnen een straal van 500 m). In de omgeving van het projectgebied voerden Raakvlak en projectbedrijven in het verleden al enkele archeologische vooronderzoeken uit. Hierbij zijn sporen ontdekt vanaf de late middeleeuwen. Tijdens de proefonderzoeken wordt geen archeologische site ontdekt.

Bij het onderzoek aan het wallekje (ID: 151186) in 2009 heeft Raakvlak 92 sleuven gegraven ter hoogte van het huidige bedrijventerrein. Het onderzoek toonde de ligging aan van het gebied op verzande geulsedimenten. Plaatselijk zijn laatmiddeleeuwse grachten en kuilen ontdekt, maar deze konden niet aan een archeologische site worden toegeschreven (Decraemer, 2009).

In 2019 voerde Raakvlak een archeologisch vooronderzoek uit op de terreinen die langs de westzijde aan het huidige onderzoeksgebied grenzen (Herenweg, ID: 227002). Tijdens dit onderzoek werden geen relevante archeologische sporen gedetecteerd. Er werden enkel een aantal recente perceelsgreppels aangetroffen. De hoeve op het terrein klimt op tot de 18e eeuw. Er zijn geen indicaties dat ze ouder zou zijn (Verwerft et al., 2020).

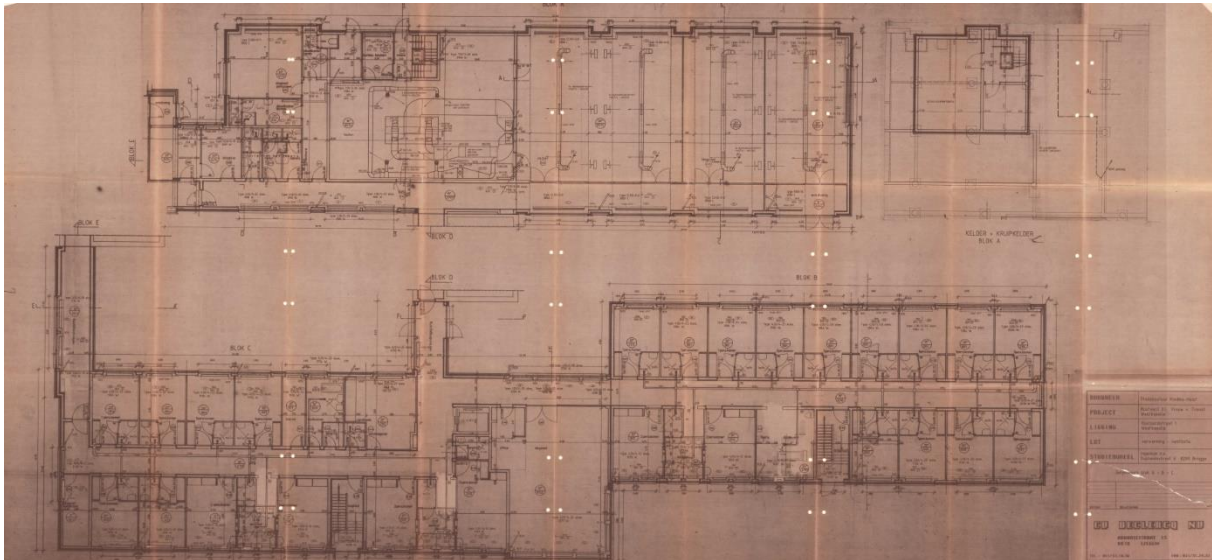
Ten zuiden daarvan, langs de Westkapellestraat (ID: 224413) voerde Monument Vandekerckhove nv in 2018 een proefsleuvenonderzoek uit. Tijdens dit onderzoek zijn verschillende perceelsgrachten in kaart gebracht (ook zichtbaar op de kadasterkaarten van Popp), een laatmiddeleeuwse gracht en kuil met aardewerk in de vulling en een bomkrater met fragmenten shrapnel uit de 20ste eeuw. Omdat geen bewoningssporen zijn herkend, werd geen vervolgonderzoek aanbevolen (Apers et al., 2018).

Ten noorden van het projectgebied, tot slot, voerde Antea Belgium in 2013 een proefsleuvenonderzoek uit op het terrein van AZ Zeno (ID: 165221). In totaal zijn 41 archeologische sporen in kaart gebracht, waarvan een groot deel oostwest georiënteerde grachten uit de late 12e-14e eeuw en een aantal kuilen zonder duidelijke functie. Op basis van deze resultaten werd geen vervolgonderzoek aanbevolen (Ryssaert et al., 2014).

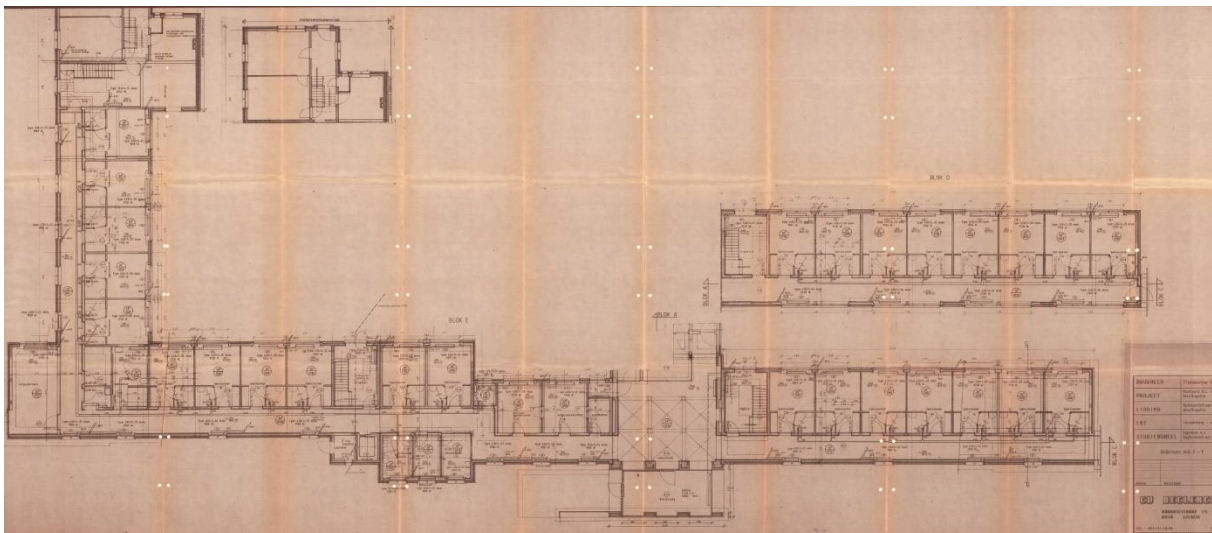

in het kader van een 'doorsnee' agrarisch gebruik zullen beperkt gebleven zijn tot een toplaag van 30-40 cm.

Op basis van dit onderzoek is duidelijk dat binnen het projectgebied verschillende opeenvolgende keren is gebouwd en verbouwd. Binnen het gebouwenbestand is slechts één kruipkelder aanwezig, centraal achter de hoofdingang langs de Rustoordstraat. Het gaat om opeenvolgende bouwfases in de 19e en 20e eeuw. Daarnaast is het volledige projectgebied 50 cm opgehoogd. De gekende ondergrondse structuren, funderingen en leidingen, bevinden zich niet in de onverstoorde moederbodem.

Figuur 24: Grondplan van de bestaande bebouwing met rechtsboven de kruipkelder

Figuur 25: Grondplan van de bestaande bebouwing, de kruipkelder ligt centraal onderaan (langs de Rustoordstraat)

5 Besluit

Op basis van het bureauonderzoek kan een lage archeologische verwachting voor het projectgebied worden beargumenteerd. Het bureauonderzoek onthult geen enkele aanwijzing voor (verdwenen) archeologisch erfgoed. Het projectgebied is tot de late 19e eeuw in gebruik als landbouwgebied. Op

basis van dit onderzoek is duidelijk dat binnen het projectgebied verschillende opeenvolgende keren is gebouwd en verbouwd. Het gaat om opeenvolgende bouwfases in de 19e en 20e eeuw. Daarnaast is het volledige projectgebied 50 cm opgehoogd.

De kans op bewaring van archeologisch erfgoed op het projectgebied is laag.

De geplande bodemingrepen situeren zich integraal binnen bebouwde zones: de sloop van de 19e- en 20e-eeuwse volumes. Deze werken is de kans op aantasting van archeologisch erfgoed zeer laag en de werken zijn niet van die aard om ruimtelijk inzicht te krijgen in het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief. Bij deze werken wordt geen verder archeologisch terreinonderzoek geadviseerd. Bij een begeleiding van de sloopwerken door een archeoloog weegt de kostprijs niet op tegen de zeer geringe kans op kenniswinst.

Deel 2: Algemeen besluit

---

6 Synthese

Aan de hand van de onderzoeksvragen kan een synthese gemaakt worden van de relatie tussen het projectgebied, het archeologische kader en de geplande bodemingreep.

- Welke aanwijzingen bieden historische bronnen over het aanwezige archeologische erfgoed?

Op basis van het bureauonderzoek kan een lage archeologische verwachting voor het projectgebied worden beargumenteerd. Het bureauonderzoek onthult geen enkele aanwijzing voor (verdwenen) archeologisch erfgoed. Het projectgebied is tot de late 19e eeuw in gebruik als landbouwgebied. Archeologisch onderzoek in de omgeving van het terrein levert bijzonder weinig informatie op. Op basis van dit onderzoek is duidelijk dat binnen het projectgebied verschillende opeenvolgende kerens is gebouwd en verbouwd. Het gaat om opeenvolgende bouwfases in de 19e en 20e eeuw. Tijdens deze werken is het volledige projectgebied 50 cm opgehoogd.

De kans op bewaring van archeologisch erfgoed op het projectgebied is laag.

- Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein?

Het terrein ligt in de kustpolders. Door de sterke antropogene impact op het projectgebied en de omgeving en de integrale bebouwing en verharding, kunnen geen zinvolle uitspraken gedaan worden over de landschapsgeschiedenis van het terrein.

- Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?

De geplande bodemingrepen situeren zich integraal binnen bebouwde zones: de sloop van de 19e- en 20e-eeuwse volumes. Tijdens deze werken, de sloop van bovengrondse gebouwen, funderingen en ondergrondse leidingen, is de kans op aantasting van archeologisch erfgoed zeer laag. De werken zijn bovendien niet van die aard om ruimtelijk inzicht te krijgen in het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief. Bij deze werken wordt geen verder archeologisch terreinonderzoek geadviseerd. Bij een begeleiding van de sloopwerken door een archeoloog weegt de kostprijs niet op tegen de zeer geringe kans op kenniswinst.

Als het terrein na de sloopwerken ontwikkeld wordt, dan moet deze evaluatie opnieuw gemaakt worden. De inplanting van de mogelijke nieuwe bebouwing situeert zich op archeologisch vlak idealiter binnen de voetafdruk van de te slopen bebouwing. Bij de inplanting van een ondergrondse parking moeten eerst de diepere bodemlagen in kaart gebracht worden.

7 Afweging noodzaak verder onderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is voldoende informatie verzameld over het projectgebied. Deze informatie wijst op een zeer lage kans op aantasting van archeologisch erfgoed. Vervolgonderzoek met andere onderzoeksmethodes biedt geen kans op kennisvermeerdering.

Een veldkartering of landschappelijk bodemonderzoek op dit terrein zijn niet mogelijk: het grootste deel van het projectgebied bestaat uit verharding en gebouwen. De bureau- en landschappelijk

bodemonderzoeken bieden geen specifieke aanwijzingen voor steentijd artefactensites binnen of in de directe omgeving van het projectgebied.

De meest voorkomende onderzoekstechniek is een proefsleuvenonderzoek. In een zone met een laag archeologisch potentieel en op basis van in oppervlakte kleine en geïsoleerde bodemingrepen, weegt de kostprijs niet op tegen de beperkte kans op kenniswinst.

Als het terrein na de sloopwerken ontwikkeld wordt, dan moet deze evaluatie opnieuw gemaakt worden. De inplanting van de mogelijke nieuwe bebouwing situeert zich op archeologisch vlak idealiter binnen de voetafdruk van de te slopen bebouwing. Bij de inplanting van een ondergrondse parking moeten eerst de diepere bodemlagen in kaart gebracht worden.

8 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

AGSO Knokke-Heist plant de sloop van het woonzorgcentrum Onze-Lieve-Vrouw-van Troost in de Rustoordstraat in Westkapelle (Knokke-Heist). Het betreft een projectgebied van ongeveer 1,4 ha.

Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt de bouwheer samen met Aardewerk (Raakvlak). Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Deze onderzoeken resulteren in een archeologienota. Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt de bouwheer samen met Aardewerk (Raakvlak). Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Deze onderzoeken resulteren in een archeologienota.

Op basis van het bureauonderzoek kan een lage archeologische verwachting voor het projectgebied worden beargumenteerd. Het bureauonderzoek onthult geen enkele aanwijzing voor (verdwenen) archeologisch erfgoed. Het projectgebied is tot de late 19e eeuw in gebruik als landbouwgebied. Archeologisch onderzoek in de omgeving van het terrein levert bijzonder weinig informatie op. Op basis van dit onderzoek is duidelijk dat binnen het projectgebied verschillende opeenvolgende keren is gebouwd en verbouwd. Het gaat om opeenvolgende bouwfases in de 19e en 20e eeuw. Daarnaast is het volledige projectgebied 50 cm opgehoogd.

De kans op bewaring van archeologisch erfgoed op het projectgebied is laag.

De geplande bodemingrepen situeren zich integraal binnen bebouwd zones: de sloop van de 19e- en 20e-eeuwse volumes. Tijdens deze werken is de kans op aantasting van archeologisch erfgoed zeer laag. De werken zijn bovendien niet van die aard om ruimtelijk inzicht te krijgen in het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief. Bij deze werken wordt geen verder archeologisch terreinonderzoek geadviseerd. Bij een begeleiding van de sloopwerken door een archeoloog weegt de kostprijs niet op tegen de zeer geringe kans op kenniswinst.

Als het terrein na de sloopwerken ontwikkeld wordt, dan moet deze evaluatie opnieuw gemaakt worden. De inplanting van de mogelijke nieuwe bebouwing situeert zich op archeologisch vlak idealiter binnen de voetafdruk van de te slopen bebouwing. Bij de inplanting van een ondergrondse parking moeten eerst de diepere bodemlagen in kaart gebracht worden.

9 Samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek

AGSO Knokke-Heist plant de sloop van het woonzorgcentrum Onze-Lieve-Vrouw-van Troost in de Rustoordstraat in Westkapelle (Knokke-Heist). Het betreft een projectgebied van ongeveer 1,4 ha.

Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt de bouwheer samen met Aardewerk (Raakvlak). Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Deze onderzoeken resulteren in een archeologienota. Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt de bouwheer samen met Aardewerk (Raakvlak). Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Deze onderzoeken resulteren in een archeologienota.

Een bureaubodemonderzoek wijst op een lage kans op de aantasting van archeologisch erfgoed. Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

10 Bibliografie

Bodemverkenner: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>

Cartesius: <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

Centrale Archeologische Inventaris: <https://cai.onroenderfgoed.be/>

Collectie Raakvlak: https://collectie.raakvlak.be/detail.php?nav_id=0-1&id=464455&index=2

Geopunt: <http://www.geopunt.be/kaart>

Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/58495>
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14396>

Ordnance Survey / British War Office (G.S.G.S.), First World War Trench Maps, 1915-1918

Apers T., Galloo M. 2018: *Nota Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek Westkapelle Westkapellestraat (prov. West-Vlaanderen)*, Ingelmunster

Baeteman Cécile, 2011: *Ontstaan en evolutie van de IJzer- en Handzamevallei*, 14p. In: Baeteman Cecile, Cosyns Eric, Devos Koen, Termote Johan, Vandamme Dominique, Leo Vanhecke, Verhaeghe Floris en Zwaenepoel Arnout: *De broeken van de IJzer- en Handzamevallei*

Decraemer S. 2009, *Verslag: archeologisch proefonderzoek t.h.v. 't Wallekje te Westkapelle, Knokke-Heist*, Raakvlak.

Hillewaert Bieke en Ryckaert Marc, 2019: *Op het Raakvlak van Twee Landschappen*, 224p

Roelens Frederik, 2016: *Knokke-Edward Verheyestraat: Archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)*, 43p

Ryssaert C., Pieters Th., Pype P. 2014: *Archeologisch proefsleuvenonderzoek Knokke- Heist - Kalveetdijk/ Natieënlaan, Nieuwbouw Ziekenhuis*, Antwerpen.

Sys Cyrillus en Van Ranst Eric, 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*

Verwerft D, Mikkelsen JH, Roelens F, 2019: *Herenweg, Knokke-Heist, Raakvlak*

Verwerft D, Mikkelsen JH, Roelens F, 2020: *Herenweg, Knokke-Heist, Raakvlak*

11 Bijlagen

KH23RU - 2023G139 plannenlijst					
ID	type	onderwerp	bron	aanmaak	datum
plan 1	situering projectgebied	GRB-basiskaart	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 2	situering projectgebied	GRB-basiskaart (uitgezoomd)	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 3	situering projectgebied	orthofoto 21	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 4	situering projectgebied	gewestplan	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 5	situering projectgebied	topografische kaart	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 6	situering projectgebied	ontwerpplan	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 7	historische kaart	Pourbus	wikimedia	digitaal	30/08/2023
plan 8	historische kaart	Kabinetskaart van Ferraris	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 9	historische kaart	Atlas de buurtwegen	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 10	historische kaart	Vandermaelen	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 11	historische kaart	Popp	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 12	situering projectgebied	orthofoto 1971	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 13	situering projectgebied	orthofoto 1979-1990	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 14	landschappelijke kaart	bodemkaart	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 15	landschappelijke kaart	tertiair geologische kaart	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 16	landschappelijke kaart	quartaair geologische kaart	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 17	situering projectgebied	CAI	AGIV/AOE	digitaal	30/08/2023
plan 18	landschappelijke kaart	hoogtekaart	AGIV	digitaal	30/08/2023
plan 19	landschappelijke kaart	hoogtekaart	AGIV	digitaal	30/08/2023

Bijlage 1: Plannenlijst

